

GIÁ BÁN	
DONG-PHAP	NGOAI-QUOC
Một năm - 1.500	6.000
Sáu tháng - 750	3.000
Ba tháng - 375	1.500

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và người gửi cho M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN. - Ai đùng quảng cáo việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút
HUYNH - THỨC - KHÁNG
Quản lý
TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN



LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy



ẤN QUẢN
Đường Đông-Bà, Hải
Giấy phép số 16 87
Giấy in: TIẾNG-DÂN - Huế
Hộp thư số 31.

Mấy nước đồng
bệnh tương - lân,
tương-lại nhứt định
sẽ liên hiệp để phản-
kháng lại các quốc-
gia cường-bạo.
(Ton-Van)

CUỘC CHIẾN-TRANH THẾ GIỚI SAU NÀY TẠP LOẠI

III
(Tiếp theo)

Gần mấy tháng đây quân Bắc-phạt của Quốc-dân-dảng thắng thế lắm. Nếu thiết như đến tháng năm mà Bắc-kinh thất thủ (theo như lời Tưởng-giới-Thạch) thì tất cả thế lực của Trương-tác-Lâm không còn gì nữa. Nước Nhật bấy lâu nay khuất mặt bấy giờ sẽ ra tay chiếm lấy đất Mãn-châu. Nước Nga cũng chăm chăm tiến tới, hiện nay đã có một cái hậu thuẫn rất chắc chắn là đất Mông-cô lập nên dân-quốc theo chính thể cộng-sản rồi.

Các liệt cường nhân cơ hội này mà chia ra làm hai phe để đánh nhau, cái chính sách Anh đối với Tàu được đồng ý với Nhật lắm. Gia dĩ từ cuộc Hội-nghị Hoa-thịnh-Đốn nước Mỹ dụng kế đánh đổ cuộc Anh-Nhật liên-minh, Anh lấy làm tức lắm, nên ký Hội-nghị Genève Anh trở lại liên Nhật mà bài Mỹ. Và lại Anh với Nga vẫn là đại thù. Cuộc liên minh Anh-Nhật tức là vừa chống với Nga vừa chống với Mỹ. Anh mà theo Nhật tất là kéo cả Ý vào nữa. Nga tuy bấy giờ bị những tay quân-phiệt trong Quốc-dân-dảng tuyệt giao, nhưng rồi đây lại sẽ có cuộc Nga-Trung liên minh để đánh lại Anh-Nhật-Ý. Nước Nga lại kéo nước Đức vào vì Đức bấy lâu cái quyền-lợi ở Thái-bình-dương đều bị triệt cả, nhân cơ hội này mà kiếm miếng lại và rửa cái dận ngày xưa luôn thể.

Trận thế đã dàn ra đó, còn sự hơn thua ra thế nào thì bây giờ chưa có thể đoán được, nhưng ta có thể chắc rằng nếu trận chiến-tranh này mà xảy ra thì sự hung ác gồm ghê trong trường lưu-huyết có thể gặp mấy lần Âu-chiến năm 1914-1918 vậy, mà các xã-hội loài người sau cuộc tàn-sát dã-man này ra thế nào là một điều nên ngẫm nghĩ.

Than ôi! mấy kéo mù mù, lũ giông rập ò, liệt xem thế cuộc lạnh buốt cả người, đoái trông tổ-quốc thoát đờ mờ, e đầu thoát khỏi một phen mưa gió tan tành, nên đành bạo bản sơ qua câu chuyện thế giới chiến-tranh là một cái vấn đề mà thiết đến nước ta chẳng những về kinh tế, về chính trị mà chính về cả cái sanh mạng của mấy triệu anh em bà con ta sau này sanh tồn hay tiêu diệt đều có quan-hệ với cuộc chiến-tranh này lắm! Lấy hai dân tộc Pháp Nam ở chung một giải đất này đối với cuộc này, cái lợi hại có cùng chung nhau không? đều ấy ta nên ngẫm nghĩ vậy.

NAM-VICH-TỬ

VĂN VẤN

Con quốc con khóc

Roi cảnh tang thương bóng xế tà,
Tư bề non nước nét phôi pha!
Con cô riu rít kêu hòa mợ,
Tử xử xoàng vết máu cha.
Giác móng chân cho người thờ
ngủ.
Đêm khuya nghe rõ tiếng gừ ra.
Hồn linh về-điều đầu đây là?
Kìa bóng dương quang đã lấp lóa.
HAM - XUYEN

Cánh bèo

Cũng cánh cũng là cũng loài cầu.
Thương hai nơi nơi đến thế này!
Sóng gió cũng liều thân với nước.
Hiệp tan nào khóc bại cùng mây.
Linh đình bao quản nơi nguồn biển.
Trời nổi tha hồ lúc rui mây.
Ngắm nổi thân bèo còn đến thế.
Hưởng người sao khỏi nỗi chua cay.
HỒ-XUAN-VINH

Tượng với đứng trước cửa đến sập

Khèo khèo lam chỉ đứng mặt đống!
Hầu mây ao mả lại cần dai.
Thành tiêu đất lở đánh trượng mặt,
Kẻ vãi người vãi cứt bít tai.
Xôi thịt quanh năm gạo lẻ căng.
Cửa nhà trảm vạ móc thủy ai.
Thân quyền mặt vắn hay cháng nhĩ?
Mưa gió lan tành một đồng voi.

TIỀN LÀ GÌ?

(Tiếp theo)

V. - BẠC GIẤY

Bạc giấy ở đây là bạc giấy của Ngân hàng ăn hành (billet de banque), chứ không phải bạc giấy của nhà nước ăn-hành (monnaie de papier). Ở xứ ta, xưa nay chưa khi nào có bạc giấy của nhà nước ăn-hành.

Ngân-hàng là một nhà buôn. Vì dùng tiền để làm hóa-vật nên gọi là Ngân-hàng.

Ngân hàng buôn cách thế này: mượn tiền để làm vốn, rồi lấy vốn ấy cho vay để lấy lời. Khi mượn thì chịu lời ít, khi cho vay thì lời nhiều.

Nguyên trong xứ thường thường có những người thừa tiền, không muốn để ở nhà, bèn đem cho Ngân-hàng mượn: cho Ngân-hàng mượn thì không sợ mất trộm mà lại có lời chừng 3%.

Trong xứ, như là trong những xứ nhiều kỹ-nghệ, lại có hạng người không có tiền để khai-khản, chế tạo; hạng người ấy có thể đến Ngân-hàng vay; vay ở Ngân-hàng thì phải chịu lời chừng 6%.

Kem như thế đủ rõ ràng của ngân-hàng càng to vốn thì càng nhiều lời.

Làm thế nào cho có vốn to? Muốn có vốn to, phải có nhiều người cho mượn. Nhưng nếu chỉ ít người cho mượn thôi, thì làm thế nào? Chỉ còn một kế, là ăn-hành bạc giấy.

Bạc giấy là một « tờ văn khế » của Ngân-hàng. Thí dụ tới đến Ngân-hàng vay 100\$. Ngân-hàng đưa cho tôi một tờ bạc giấy 100\$ mà nói rằng: « Tờ giấy này trị giá 100\$; trên tờ giấy này có tên tôi ký, trong xứ ai cũng biết tôi, ai cũng tin tôi, anh đem tờ giấy này đến đâu người ta cũng sẵn lòng đổi lại cho anh 100\$; nếu không ai chịu đổi thì anh đưa lại đây, tôi sẽ đổi tiền ».

Tờ bạc giấy có những đặc tính này:

1 - Tờ văn-khế có ký hạn, tờ bạc giấy không có ký hạn. Thí dụ anh A mà anh B 10\$, viết một tờ văn-khế bên trong ba tháng sẽ trả. Bạc giấy thì không như thế: Ngân-hàng đưa cho tôi một tờ bạc giấy 100\$, khi nào tôi muốn lấy lại 100 đồng bạc thì tôi đem tờ bạc giấy đến Ngân-hàng, Ngân-hàng phải trả bạc lại cho tôi ngay;

Tự-vịnh

Chon cái thân nó, mảy như tron,
Ngày qua tháng lại thêm thêm buồn.
Nghĩ xong danh lợi đùm cho rác,
Thấy cảnh non sông ngàn cả hồn.
Bay nhầy tha hồ trời lồng lộng,
Thanh nhàn riêng chút đất con con.
Thôi danh gì quí cho loan tiết,
Sắt đá ngàn năm dạ chẳng mòn.

II

Cũ trần lân lỏi mảy nhưi thâu,
Tim bạn đồng tâm chừa thấy đâu.
Chợt nghĩ non cao thơ một lui,
Chưa đây sông rộng rêu rơi bụi.
Cờ giông trước đống lên cao thấp,
Đàn đạo trên gánh xuôi can sáu.
Non nước Lạc Hồng xem bát ngát,
Trông gương luống những then mây rêu.
PHẠM-MAI-LƯƠNG

2 - Tờ văn-khế có tên chủ nợ, đến hạn thì người chủ nợ đòi được tiền mà thôi. Bạc giấy thì không như thế: Ngân-hàng đưa cho tôi một tờ bạc giấy 100\$, tôi đưa lại cho anh Giáp, anh Giáp đưa lại cho anh Ất, rồi anh Ất đem đến Ngân-hàng đòi lấy 100\$ đồng bạc cũng được;

3 - Ngân-hàng là một nhà buôn to, ai cũng biết, ai cũng tin, lại có nhà nước bảo lãnh; còn giấy văn-khế là của tư nhân, ít người biết, ít người tin.

Bởi có những đặc tính ấy, nên « bạc giấy » của Ngân-hàng tiêu-đụng được khắp cả trong xứ, không khác gì tiền-lệ.

Nhưng Ngân-hàng lấy giấy để làm ra tiền như thế, thì chẳng mau giàu sao? Nếu khéo thì mau giàu thiệt; nếu vụng thì có khi phải sập.

Nguyên theo lẽ tự nhiên mà nói, nếu trong kho của Ngân-hàng có được 10.000 đồng bạc mặt, thì Ngân-hàng mới có thể ăn-hành ra 10.000 tờ giấy 1\$. Nhưng làm như thế thì Ngân-hàng không có lợi gì. Muốn có lợi, phải ăn-hành một số giấy bạc cao hơn số bạc mặt ở trong kho, nghĩa là như trong kho có 10.000 đồng bạc mặt, thì thường thường ăn-hành ra 30.000 tờ giấy 1\$. Làm như thế có lợi thiệt, nhưng cũng có khi nguy. Nguy là vì có này: Nếu phát hành khắp trong xứ cả 30.000 tờ giấy 1\$, mà không may cho có chuyện biến, nhân dân không tin Ngân-hàng nữa, ai cũng đem bạc giấy đến đổi lấy tiền. Ngân hàng không đủ tiền để đổi thì phải sập.

Ngân-hàng bị sập là một điều rất hại cho sự kinh-tế trong nước, rất hại đến công chúng. Vì sao? Vì sự ăn-hành giấy bạc, tuy là một việc buôn, một việc tư, song giấy bạc tiêu-đụng ra trong nước cũng như tiền-lệ, giấy bạc ăn-hành bấy, sai luật, mất giá-trị, cũng chẳng khác gì tiền tệ hay bạc, sai luật, mất giá-trị. Bởi thế cho nên hiện nay ở các nước, sự ăn-hành giấy bạc phải có nhà nước bảo lãnh, cũng như sự đúc tiền vậy.

Các nước bảo lãnh sự ăn-hành giấy bạc cách thế nào?

Có nước chỉ cho một nhà Ngân-hàng được độc quyền ăn-hành giấy bạc (như ở Pháp), có nước lập Ngân hàng để ăn-hành giấy bạc (như ở Thụy-Si). Hoặc Ngân-hàng nhà nước ăn-hành, hoặc một nhà Ngân-hàng có độc quyền ăn-hành, phía nào cũng có nhà nước bảo lãnh. Có bốn cách bảo lãnh:

1 - Ở Anh có một nhà Ngân-hàng được độc quyền ăn-hành; số giấy bạc ăn-hành không được quá số tiền ở trong kho Ngân-hàng cộng với số 18.450.000 đồng tiền-lệ (divre); nói như thế nghĩa là nếu trong kho có 100 triệu đồng-tiền mặt, thì chỉ ăn-hành được 100 triệu tờ và thêm 18.450.000 tờ nữa, không được quá;

2 - Ở Pháp cũng có một nhà Ngân-hàng được độc quyền ăn-hành; số giấy bạc ăn-hành không được quá 24.000 triệu phát-lãng (không kể trong kho có bao nhiêu tiền mặt).

3 - Ở Hoa-kỳ có nhiều nhà Ngân-hàng ăn-hành giấy bạc không có một nhà nào được độc quyền. Nhà nước bắt buộc mỗi nhà phải có trong kho một số tiền bằng 40% số giấy bạc ăn-hành;

4 - Nhiều nước khác lại bắt buộc phải có trong kho một số tiền bằng một phần 13) của số giấy bạc ăn-hành.
Trong xứ Đông-Dương có nhiều

nhà Ngân-hàng, nhưng chỉ mỗi mình nhà Đông-Dương Ngân-hàng được Chánh-phủ cho độc quyền ăn-hành giấy bạc. Nhà Đông-Dương Ngân-hàng được độc quyền ấy từ năm 1900 đến năm 1920, nghĩa là trong 20 năm. Từ 1920 lại nay, Chánh-phủ cứ 6 tháng lại ra chỉ dụ gia thêm hạn độc quyền ấy.

Giấy bạc tiêu-đụng ở Đông-Dương có bốn loại: giấy 1\$, giấy 5\$, giấy 20\$, và giấy 100\$. Ta nên biết rằng Đông-Dương Ngân-hàng là một nhà buôn, nhưng giấy bạc ta tiêu-đụng thường ngày đều là văn khế của nhà Ngân-hàng ấy. Chỉ trừ trong khi Âu-chiến Chánh-phủ có nghị định bắt buộc nhân dân trong xứ phải tiêu-đụng những tờ giấy ấy (cours force) thì không kể, còn ngày thường, như bây giờ, ai có giấy bạc mà muốn đổi ra bạc đồng, đem đến Đông-Dương Ngân-hàng thì đổi được ngay.

VI. - Tổng kết

Đồng tiền không phải một « vật dụng ». Không phải một vật dụng được thời là một vật « vô dụng ». Thế mà chêm nhau, đâm nhau, bần hèn, bạc xác, cũng chỉ vì đồng-tiền! Nghĩ có là không?

Ông Ri-cat-dô (Ricardo) có nói: « Tương-lai trong sự quốc-tế mầu-dịch sẽ lấy hóa vật trả nợ cho nhau, ngày ấy sẽ không có đồng tiền nữa ».

Nếu quả như vậy thì hết chêm nhau, hết đâm nhau, hết bần hèn, hết bạc xác, phải không? C uà chắc phải. Vì tuy đồng tiền không còn, mà nếu lòng tham vẫn còn. « Nào làm giàu » vẫn còn, thì còn chêm nhau, còn đâm nhau, còn bần hèn, còn bạc xác mãi.

T. D. N.

CHUYÊN LẠ

Những cách đánh cuộc kỳ khôi về vụ bảo-cử Hoa-kỳ

Nay nhiều nước bên Âu-Mỹ sắp có cuộc bảo-cử chắc nhân dân lại theo thường lệ là bày ra các đánh cuộc như đánh-cuộc thi ngựa ở các trường đua.

Về cách chơi đánh-cuộc này, chỉ dân Hoa-kỳ là ngông hơn cả. Một tờ bảo Pháp thuật lại rằng hồi tháng Novembre năm 1904 bầu ông Roosevelt làm Tổng-thống Hoa-kỳ, có tới 500.000 người đánh cuộc (Tinh ra cứ trong 30 người có quyền dự-bảo thì, có một người). Mà cách đánh cuộc của họ kỳ-khối lắm.

Tại thành-phố Philadelphie, Elmer Gregg đánh cuộc rằng ông Parker sẽ thắng ông Roosevelt, đến lúc thua phải ăn ban là T. Sours nặng tới 100 kilo đi một quãng đường dài 500 thước!

A. H. Thomas tại Rochester thua cuộc phải đánh giày công-không rêu hết thấy chân dân thành-p ở trong 25 ngày.

Tại Pittsburg, Frank Hansel thua cuộc phải bán lễ phục: áo thảm, mũ cao (haut de forme) giấy uen-ri đến đào một cái hố trong một công viên thành-phố.

C. N. Weingart ở Deuver thua cuộc phải cười trên lưng một con lừa, mắt bó nhỏ, đi điều quanh thành-phố.
Archie Evans ở Westbeo thua cuộc phải bán y-phục đàn bà, đây một cái xe trong có hai đứa con tây đen ngồi.

Các cách ấy tuy kỳ khôi, song đều là những trò vui để mua cười cho người được cuộc, đến như cách sau này lại lạ hơn: George B. Williams, thua cuộc trong vụ bảo cử ông Roosevelt phải giả chết. Nhà ông phải căng vải thảm để báo hiệu tang, người ta bắt bỏ ông vào một chiếc quan tài rồi đưa đám ông ra mộ-địa. Hết thầy các bạn chiếm phần thắng trong cuộc đánh đổ ấy đều đi đưa đám. Quan tài ông Williams bị ha-buyệt, một người trong bạn thân đọc di cùa, xong rồi người ta mới cho mang quan tài lên; bắt van thiên cho ông chui ra.

Còn nhiều cách nguy hiểm khiến người thua cuộc thương phải thiệt mạng. Một người tong sự tại ngân-hàng Baltimore thua cuộc phải nuốt tười 34 tá trứng (408 quả) sau vì nghẹn mà chết.

Mac Brow ở Big-Bend thua cuộc phải bơi qua sông Shenango trong mùa rét, sau trúng bệnh đau phải má từ trần.

(H. T. N. B.)

CÀI CHÍNH

Việc nhóm đại hội-đồng thường niên HUYNH-THỨC-KHÁNG Công-ty

Theo giấy mời đã gửi cho cổ-đồng và tuyên bố trên báo, thì định nhóm tại Hội sở Công ty, nhưng nay tình lại số đến dự hội có lẽ đông người e Hội sở không đủ chỗ ngồi, nên Công-ty đã thông trước thuật Tam-Tán ở đường Paul-Bert gần chợ Đông-Bà mời (trước nhà ấy có đề chữ Cinema Tam-Tán) để nhóm cho rộng rãi, vậy xin mời các ngài cổ-đồng, dùng 8 giờ sáng ngày chạp 15 Avriil 1928 nhắm ngày 25 tháng nhuận ta, tới đó mà dự hội.

Quản-ly HUYNH-THỨC-KHÁNG công-ty
Huỳnh-Thức-Kháng

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ HUẾ

Cháu đười bà

Ngày nay đạo-đức suy đồi, luân-ly sai lệch, những việc con đánh bố, cháu đánh bà, rề đâm ông nhạc, đầu hai mu gia v. v. . vẫn thường thấy xảy ra luôn.

Mới chiều ngày 31 tháng 3 đây, hồi 6 giờ rưỡi, ở con đường Đông-khánh, tại nhà quan Kinh S. . (huu tri) có xảy ra một lần tuồng, ai trông thấy cũng phải động lòng thương xót thay cho bà lão kia.

Số là bà lão này (nay tuổi ngoài 70) từ khi con gái kết duyên với quan Kinh (ông này nay đã có cháu) đến nay vẫn nhờ con rể cấp dưỡng cho, song bà cứ ở riêng. Hôm ấy bà tới thăm cháu, chẳng ngờ vừa bước lên thêm, thì bị bà hôn đũa cháu ủa ra xi măng xô đười, đứng cho vào, làm cho bà phải ngã nhào xuống đất, chốc thì bà nằm bất tỉnh nhân sự. Người ngoài thấy vậy mới bồng bà lên vào trong nhà, hồi lâu mới tỉnh. Trong lúc cháu với bà như thế, mà quan ông quan bà vẫn điềm nhiên.

Chao ôi! rề con như thế, cháu chửi như thế, những điều trông thấy mà đau đớn lòng.

Một người đi đạo mắt
VAN-LAM lai cáo

ĐỘC- GIẢ LUẬN-DÀN

TÌNH CẢNH THẦY GIÁO Ở NƯỚC TA

Tình cảnh học trò ở nước ta đã qua khốn khổ, trong báo này đã từng nói đến, nhưng tình cảnh các thầy giáo cũng chẳng hơn chi, nhất là vài năm nay, chánh-phủ nghĩ cho các thầy giáo lợi dụng địa vị mình và truyền bá tư tưởng « kịch liệt » cho con trẻ và phụ-huynh học trò. Nhà nước càng nghĩ thì tình cảnh các thầy càng khó xử. Không kể những thầy vì « tình nghĩa » mà phải đui địt phải cách, phải ăn phải binh, những thầy còn được ở lại cũng bị ở trong một vòng không khí ngột ngạt, trên người dưới, dưới người trên, thầy ngó thầy, trò ngó thầy, trong khoảng giao đực không còn chút gì là hòa khí. Ấy chính bởi mỗi nghĩ nghĩ ấy mà chính phủ đối với các thầy có bề chật hẹp.

Ồi ! giáo dục là cái nguồn tấn hóa của một nước. Cái trách nhiệm của nhà giáo dục rất nặng nề và lớn lao. Thế mà chính phủ đối với những người mang cái trách nhiệm ấy lại quá khắc bạc thì làm sao họ vui lòng mà làm hết trách nhiệm được !

Bản báo nhận được bài sau này của một thầy giáo lai cảo, xin đăng nguyên-văn để độc-giả xem :

L. T. S.

Ngày 9 Mars 1928, quan Học-chánh trường Trung kỳ có ra một tờ thông tư, đã làm cho nhiều người trong giáo giới chúng tôi thực là tức giận. Nhưng dân mà dám nói ra thì được mấy người ? Tờ thông tư ấy đại ý nói rằng : « Quan Học-chánh trường Trung-kỳ nhờ các ông Đốc Bức nhắc lại cho các thầy giáo biết rằng những ngày nghỉ dạy (bất kỳ về cơ gì !) đều ghi trong một quyển sổ ở nhà Học-chánh cả. Cuối năm đến kỳ cách-giáo, nhà nước sẽ kê cả cách-giáo đó để tính lương và cách nghĩ nhiều hay ít ».

Mấy lời văn tắt đó mà đủ làm cho nhiều thầy phải nghiền răng chất lưỡi, than rằng : « Ồi ! thân phận thầy giáo ! thân phận thầy giáo ! » Hết than rồi thì nghĩ, bụng hỏi đa rằng : « Tại làm sao mà mình làm việc thế này ? - Cái mục đích cốt yếu là để cấp dưỡng cho thân thể sống được ; mục đích thứ hai là để báo công sinh thành, mục đích thứ ba là để trả nợ xã-hội nhân-quân. Nếu không có ba cái bắt buộc ấy thì ai muốn làm việc làm gì ! mà ta đây cũng cần gì cho thuê lấy cái hư danh « thầy giáo » ? »

Muốn cấp dưỡng thân thể cho sống được mà đến khi đau, vì sợ trái ăn lên (có tiền thì mới mua được thuốc), mà không dám ở nhà thương thuốc, không dám vào nhà thương điều trị, như vậy thì có khôn không ?

Muốn báo công sinh thành cực đực, mà lúc cha mẹ ốm đau, sợ trái ăn lên, (có tiền thì mới mua được thuốc), cũng không dám xin về thăm và săn sóc, lúc cha mẹ chết, sợ trái ăn lên cũng không dám xin về táng táng, thì báo hiếu cái gì ?

Cái trách nhiệm giáo dục

của thầy giáo là một trách nhiệm rất nặng nề, nhất cử nhất động, nhất ngôn nhất ngữ là có ảnh hưởng sâu xa đến tâm lý học trò, vậy nên phải giữ gìn từng tí, nhất là trong lòng trong trí khi nào cũng phải khoan-khoát thì mới có thể trọn cái nghĩa vụ ấy được. Thế mà nhà giáo sư có việc quá của mà không dám nghĩ, đến trường chỉ nghĩ vì nghĩ vấn, xác ở đó mà hồn ở đâu đâu, như vậy thì có thiệt hại cho con trẻ không ?

Đó là tôi nói qua ba cái lẽ nghiêm khắc của tờ thông tư ấy ; cũng không phải nói giải, bấy nhiêu cũng đủ cho độc giả biết cái tình cảnh thầy giáo, nhất là thầy giáo Tiểu-học ở Trung kỳ này.

Vấn biết rằng làm nghề thầy giáo mà hay nghĩ, lảng phi thì giờ thì hại cho sự tiến bộ của học trò, nhưng nghĩ có cái không chính đáng mà nhiều cái cũng thật chính đáng. Quan Học - chánh trường phải biết biện biệt cái chỗ, đó mới được chứ !

Gỗ đầu trẻ

TRÍCH LỤC CÁC BÁO

HỘI LIỆT - QUỐC ĐỐI VỚI DAN THUỘC-ĐỊA

(Tiếp theo)

Những thì dụ có ý nghĩa như trên kia thiệt không thiếu, nhưng bắt lái phải kể cho nhiều.

Không có dân tộc Việt-nam, không có dân tộc Cao-ly, dân tộc Phi-luật-tân, dân tộc Chà-và, không có các dân tộc bị dưới quyền bá chiếm của một chủng tộc khêu được dự vào, đó là một điều đại khuyết điểm của hội Liệt-quốc. Ta có thể thừa nhận rằng cái cách tổ-chức quốc tế hiện nay danh cứ để thế-giới trong các tình trạng bất bình đẳng ? Ông Cambon chỉ xét tình trạng hiện tại của Âu-châu mà đã đặt cái vấn đề rất quan yếu này :

« Ta hãy tưởng tượng rằng hội Liệt-quốc đã có trong khi ông Cavour kiến thiết nước Ý-Đài-Lợi thì sẽ xảy ra những việc gì. Chắc hẳn rằng Vương-quốc Naples, Quốc-gia của Giáo hoàng, cung Bà-tư-ơ lãnh-địa Toscana cũng đều được dự hội Liệt-quốc, và chính phủ các xứ ấy hẳn phải đến Genève mà tổ giác những điều xug phạm có cơ nguy hiểm cho họ. Thế thì hẳn hội Liệt-quốc cũng phải can thiệp. Hội Liệt-quốc có thể ngăn trở việc Garibaldi (Giả-li-ba-lich) kéo quân vào thành Naples không ? Điều ấy cũng có thể nghĩ được. Tôi cũng chắc rằng năm 1864 khi Liên-bang đồng-minh Nhật-nhĩ-man xâm phạm đến nước Đan mạch thì họ cũng kêu đến hội Liệt-quốc. Thái độ hội Liệt-quốc đối với hai việc ấy thế nào ? Trả ra nếu hội Liệt-quốc quá phân tán hay như những không quyền lực gì thì không kể, chứ còn có quyền lực thì hẳn Cavour và Bismarck cũng phải lấy làm đau ! »

Ta hãy lấy câu biện thuyết của ông Cambon nói về Âu-châu để xét vấn đề thuộc-địa xem sao. Nếu đến thế kỷ 18 mà có hội Liệt-quốc, thì hội Liệt-quốc có thể ngăn cuộc độc lập của Hoa-kỳ được không ? Nếu hội Liệt-quốc có ngăn mà không được thì có phải bày cho thế-giới

biết sự hèn của mình không ? Nếu hội Liệt-quốc mà đã giữ được các thuộc-địa Mỹ-châu ở dưới bá quyền nước Anh thì có phải là một điều đại bất công, một điều trở ngại cho cuộc tương lai rực rỡ chường nào ? Hội Liệt-quốc ngày nay có nên cứ thừa nhận rằng bao nhiêu dân tộc không độc lập phải vĩnh viễn ở dưới quyền áp bức của các nước bạo cường không ? Có nên cũng làm đều đại bất bình như trên kia không ?

Cái vấn đề ấy sẽ đi đặt ra là chính vì những nguyên vọng của các dân tộc ấy.

Ài đã có chủ tri thức quang minh thì không có thể chối vấn đề ấy được.

Trong những chừng cứ mới đây, ta hãy kể tờ báo-cáo của ông Dan-duraud là Bộ-trưởng xu Gia-nã-đại, nguyên Chủ-tích hội-nghị hội Liệt-quốc, đệ trình với kỳ hội-nghị Liệt-quốc Nghị-viên thứ 24, tháng 8 năm 1927. Tờ báo cáo ấy, không phải là một nhà cách mạng mong tưởng, cũng không phải là một nhà cộng sản quá khích thảo ra. Trong ấy có đoạn rằng :

« Người ta thường nhận rằng cái tương-lai của Âu-châu thế nào sẽ tùy theo cái bá quyền của Âu-châu thân-trưng trên thế-giới từ thời kỳ « địa-ly khai-tích », sẽ kế-tục hay là suy đi. Cái bá-quyền ấy gây nên một mối ác cảm và một phong trào phản kháng càng ngày càng mạnh ở các nước phía n oái Âu-châu ; đều ấy không ai không thừa nhận được. Mấy năm gần đây, nhất là Trung-hoa là cái trường sở xung đột rất nóng nực : cái dân-tộc tự giác xung đột với những quyền lợi đặc biệt của các liệt-cường, nhất là xung đột với cái quyền tự ngoại pháp luật. Song những mối xung đột ấy còn xảy ra ở nhiều nơi khác chứ không một mình gì Trung-hoa. Nếu ta tin rằng những mối ác cảm và oán hận ấy sẽ đi bùng lên là vì các nhà phiên-loại thì sai ; nếu tình trạng sinh hoạt của nhân dân mà sung mãn thì dù ai tuyên truyền cổ động khêu đến chừng nào họ cũng theo. Khiếu với những sự nhiễu-loạn và bất mãn ấy, các dân tộc có quan-hệ đến đó phải bình tâm mà tự xét mình mới được.

« Cái bá-quyền của Âu-châu thực hiện ra chính lược thực-dân và đế-quốc, đã bị thanh-lý một lần ở Mỹ-châu, về cuối thế kỷ 18 đầu thế kỷ 20 rồi. Sự thanh-lý đã xảy những cuộc hi sinh ghê gớm, những trận chiến tranh khốc liệt. Nếu cái vấn đề thanh-lý bá-quyền của Âu-châu xuất hiện tại các châu khác, ta nên hết lòng mong rằng những điều biến động ấy dừng ở đây ra. Cái ngày ấy cũng không xa đâu. Song lẽ cái lòng sắt đá vô lực làm cái kế tội hủu để cố giữ bá quyền : bập rưng cũng phải sinh ra một cuộc biến động to không kém gì trận Đại-chiến vừa rồi vậy. »

Chúng ta nên biện biệt cái chỗ giống nhau của sự « thanh lý » bá quyền của Âu-châu tại Mỹ-châu về trước, cũng sự « thanh lý » bá quyền của Âu-châu tại Á-châu sau này. (Con nữa) Noô-Nhân dịch (Nguyên pháp-văn của Felicien Challenge, trích trong tập-chu của hai Báo họ Nhân quyền).

MANDATS CỦA AI??

Saigon Sông-Cầu

Bản báo nhận được mandat số 376238 ngày 18-11-27 ở Saigon, 1\$50, và số 597085 ngày 16-3-28 là 3\$00 ở Sông-Cầu đều không có tên, vậy phải của ngài nào xin cho bản quán biết để tiện việc sở sách.

TIẾNG DÂN

VIỆC THÈ GIỚI

A-ĐÔNG TÀU

Tin báo Tàu

Cuộc chiến-tranh Quân-quốc-dân với quân Phung-thiên. - Tờ truyền-Phương và Truyền-tôn-Xương hợp một cuộc hội nghị ở Tê-nam, bàn chia quân của Tôn-truyền-Phương làm bốn đường do phía tây Sơn đồng liên danh.

Điền-tích-Sơn có cử đại biểu đến yết kiến Phung-ngọc-Tường, hẹn ngày cùng cử đại binh tiến đánh Phung-thiên. Tôn Sơn lại hiện đương theo đường Chinh-thái tiến lên một đường, để chea đường về của quân Phung-thiên.

Quân Quốc-dân đã kéo vào địa giới Sơn đồng, cũng di chuyển cách nhau độ bảy dặm dặm. Hội quân xích-hậu của hai bên đã có danh nhau Địch-quân và lương đản thiếu thốn, có nhiều người bị giết, thỉnh thoảng có người lái đem khí giới đến xin hàng.

Tướng Trần-diệu-Nguyên đã từ An-huy đến Giang-ninh yết kiến Trương-giới-Thạch. Trần nhận chức chỉ huy ở đồng lộ. Bộ quân của Trần đã họp ở Giang-hải. Đại Trần lên đến nơi, sẽ kéo lên đánh Sơn đồng.

Đã có hơn 10 vạn quân Phung thiên kéo xuống miền Nam, thì quân Tôn truyền Phương ở phía tây Sơn đồng xuống cũng đánh vào Hồ nam.

Một tin về quân Cách-mệnh. - Vô tuyến điện của Hải quân Anh mới được tin rằng : « Quân Cách mệnh ở Giang-ninh (Nam kinh) lại chiếm cứ các nhà lầu dân trong tổ giới Chấn giang Lĩnh sự Anh đã phân không với Chính phủ Nam kinh về việc đó ».

Lễ kỷ-niệm trận Hoàng-hoa cương. - Hội Cách mệnh Kỳ niệm ở Quảng châu ngày 29 Mars họp các giới đến Hoàng hoa cương để làm lễ kỷ niệm hơn bảy mươi người chỉ sĩ bị tử trận trong buổi đầu quân Cách mệnh xông vào phá thành Quảng châu.

Nghề vô Tầu

Người nước Tàu xưa nay vốn có tiếng giỏi về các võ nghệ như đánh quyền, đánh kiếm đánh côn v. v. Trong ít lâu nay vì có những vũ khí mới ở Âu-châu, như các thứ súng đạn, quá đồ nhanh nhẹn và lợi hại là thường, nên những võ nghệ cũ ấy không thể đương nổi, thành ra không đặc dụng nữa. Nhưng xét ra những võ nghệ cũ ấy thực đã gây cho quốc-dân có được cái tinh thần thượng võ rất mạnh bạo và rất băng hái ; lại có ích về đường thể dục nữa. Vì có sự ích lợi một thiết như thế, nên xưa rồi các yếu nhân trong Chính phủ Nam kinh có đề xướng lên vấn đề « Quốc thuật » tức là chấn hưng những võ nghệ cũ. Ấy việc này hiện nay đã thực hành, và đã mở một cuộc quốc-cử dự nghệ đại-hội ở Giang-ninh (Nam kinh) có nhiều tay võ sĩ đến dự, để hết các ban võ nghệ. Ngày 4 Mars vừa rồi Lý liệt Quán và Phạm điều Khiết, Trương chí Giang lại mở một cuộc hội nghị, cử Trương chí Giang, Lý cảnh Lâm tổ chức ra hội Quốc thuật nghiên cứu. Cách tổ chức chia ra làm hai môn : « Thiếu lâm » cũng « Vô đường » và chia ra bốn khoa : « sang, đản, kiếm, côn », lấy khoa « đánh quyền » làm bản vị. Chia ra như thế, là để chuyên nhất những cái tinh số trường của các nhà

phái lấy sự nghiên cứu làm đầu. Ngoài đó lại đặt ra bốn bộ : Biên-lập, tuyên-truyền, binh-nghị, tổng-vụ. (F. N. D. B.) Vô tuyến điện

(Tin ngày 4 tháng 4)

Loạt cộng-sởn ở Quảng châu. - Vì phát lộ được một việc ám mưu cộng-sởn, nên ngày thứ bảy ở Quảng-châu đã thiết quân luật. Hàng ngày có bắt nhiều người, bắt cả con gái. Tình thế đã yên, nhưng nhân dân có ý lo sợ vì Lý-liệt-Thâm đi Thượng-hải lại hoãn chưa về. (Tin ngày 5 tháng 4)

Tình hình Quảng-châu. - Bao đêm ở Quảng-châu vẫn thiết quân luật, song tình thế đã khá hơn. Các quan phòng bị rất cẩn mật để đối phó với mọi việc hành động của đảng cộng sản. Ngày hôm qua có 20 người bị xử. (Tin ngày 6 tháng 4)

Tình hình Quảng-châu. Tình hình Quân-châu đã khá. Chính phủ vẫn thiết quân luật ban đêm. Các quan chức vẫn đề phòng rất cẩn mật, để ngăn ngừa không cho đảng cộng sản hành động. Hôm qua đã có 20 người bị kết án tử hình. Tỉnh bộ Quốc-dân-dãng đã điện mời Lý-liệt-Thâm kịp giờ về Quảng-châu. Có tin dịch sắc rằng Lý và Trần-minh-Khu đã giả nhợt sẽ về ngay. (Tin ngày 3 tháng 4)

Nam Bắc chiến tranh. - Tại một trận Tây-Nam Bắc kinh, quân Phung-ngọc-Tường và Trương-tác-Lâm đã bắt đầu giao chiến. Các tướng Bắc quân đã thể làm sao cũng phải đánh cho thắng chứ không chịu lùi, thà rằng chết. Có lẽ chỉ trong mấy hôm nữa thì hai bên sẽ đánh nhau to. Hiện thời hai bên đều chiến đưc thể vững. Bắc-quân đóng ở Hàm-dau, Nam quân đóng ở Vệ-huy-phủ (Hà-nam) Nghe đầu Bắc quân thắng trận ở Esinchi. Người ta cho rằng từ khi nước Tàu có nội-chiến chưa khi nào có những trận đánh to tại như phen này. (Theo arip)

AU-MỸ PHÁP

(Tin ngày 2 tháng 1)

Báo giới đối với cuộc diễn thuyết của Poincaré. - Các báo đều cho bài diễn thuyết của Poincaré ở Carcassonne là quan-hệ lớn. Báo (Matin) nói rằng quan Thủ-tướng chắc rằng là dự sẽ tan thành cho ông đã thực hiện chính sách tập trung. Báo « Ere nouvelle » nói rằng theo bài diễn thuyết ấy thì có vẻ quang minh cho cải cách chính trị của ông sau này lắm. (Theo arip)

(Tin ngày 6 tháng 4) Vấn đề Tanger. - Các đại biểu Anh Y. Tây (Tây ban nha), Pháp hiện đương hội ở Paris để xét vấn đề Tanger đã chính đốn những điều kiện thuộc về các điều thương nghị của Pháp và Tây mới rồi. Các nước đều đồng tình cả. Sau lễ Paques sẽ xét đến các điều yêu cầu của chính phủ Ý-dại-lợi. (Theo arip)

ANH

(Tin ngày 3 tháng 4) Anh với Ai. - Đạo công điệp của Nội các Ai-cập mới trả lời đạo công điệp của Anh đã giao lại bộ Ngoại giao. Các báo lược ra như thế này : chánh phủ Ai cập nói lại như những điều đã nói trong tờ tuyên ngôn độc lập năm 1922 và thoát ly hẳn quyền bảo hộ của Anh. Các báo bình phẩm đạo công điệp ấy lắm. (Tin ngày 4 tháng 4)

Chiến-tranh giầu-hỏa. - Người ta dự đoán rằng cuộc chiến tranh về giá cách đầu hóa của công ty Royal Deutch và công ty Standard oil sẽ lan đọa Ceylan (Tích lao) (Theo arip)

TCHÉCOSLOVAQUIE

(Tin ngày 3 tháng 4) Hội-nghị các Nghị-viên. - Hội nghị các nghị-viên các nước đương họp ở Prague, có đại biểu 17 nước đến dự. Hội nghị đã đồng thanh nhận rằng kỳ hội nghị sau sẽ họp tại Berlin. Nghị sự đề-mục như thế này : 1- thảo luận về các vấn đề công an, tài binh và khôi phục kinh-tế của Âu châu ; - 2- thảo luận về sự tiến hóa của các thể đại nghị ; - 3- vấn đề di dân ; - 4- xét lại một vài điều trong điều lệ của hội. (Theo arip)

HOA-KỲ

(Tin ngày 6 tháng 4)

Tại hạ-nghị-viên. - Hạ nghị viện đã bắt đầu thảo luận về luật án Newton luật án ấy chủ trương sự tử chức những liên nghị-viên (cartels) để mua các nguyên liệu của ngoại quốc. Luật án ấy bị phản đối kịch liệt lắm. (Theo arip)

PHI-CHÂU AI-CẬP

(Tin ngày 2 tháng 1)

Ai với Anh. - Phong sự báo « Daily Express » ở Ai cập đã phỏng vấn Thủ-tướng Ai cập mới. Thủ-tướng tuyên bố rằng nghĩa vụ của Chánh phủ là phải bảo vệ cho quyền lợi và lợi ích của nước Ai cập sự tiếp tục thương nghị với Anh là tùy thái độ nước Anh ; đương có quyền rằng Ai cập không khi nào thuộc vào trong đế quốc Anh. Sau ông lại nói thêm rằng, nước Anh muốn lợi thì cũng nên mong cho Ai cập được độc lập và cường thịnh. (Theo arip)

Advertisement for 'Thuốc SIROP HAYN' featuring an illustration of a man and a bottle. Text includes 'Ngực nặng không thở được', 'PHARMACIE MONTÈS - HANOI', and 'NHÀ ĐÔNG HỒ BA CHỈ ĐƯỜNG'.

HIỆU CON BƯỚM BƯỚM

Một lập tiệm ngành tại Phố Hàng-Đường Số nhà 47, HANOI - (Tonkin)

ĐẠI-QUANG ĐẠI-DƯỢC-PHONG

46, Boulevard TÔNG-ĐỐC-PHƯƠNG - CHỢ-LỚN - NAM-KY

Thượng-Hải Huyêt-Trung-Bừu (số 39) Thuốc-Bò rất tốt

Thẩm quyền thanh xét cũng bắt đầu nghiên cứu, do nơi khí huyết mà ra. Máu huyết kém, các cơ quan trong cơ thể và bên ngoài đều thiếu chất sống rất mạnh mẽ, vì vậy cơ thể yếu ớt, dễ bị bệnh tật. Vì vậy cần phải bồi bổ máu huyết, tăng cường sức sống cho cơ thể. Đây là một bài thuốc rất quý giá, giúp cho cơ thể khỏe mạnh, tinh thần thoải mái. Mọi người nên dùng thuốc này để bảo vệ sức khỏe của mình.

Thẩm quyền thanh xét cũng bắt đầu nghiên cứu, do nơi khí huyết mà ra. Máu huyết kém, các cơ quan trong cơ thể và bên ngoài đều thiếu chất sống rất mạnh mẽ, vì vậy cơ thể yếu ớt, dễ bị bệnh tật. Vì vậy cần phải bồi bổ máu huyết, tăng cường sức sống cho cơ thể. Đây là một bài thuốc rất quý giá, giúp cho cơ thể khỏe mạnh, tinh thần thoải mái. Mọi người nên dùng thuốc này để bảo vệ sức khỏe của mình.

Thẩm quyền thanh xét cũng bắt đầu nghiên cứu, do nơi khí huyết mà ra. Máu huyết kém, các cơ quan trong cơ thể và bên ngoài đều thiếu chất sống rất mạnh mẽ, vì vậy cơ thể yếu ớt, dễ bị bệnh tật. Vì vậy cần phải bồi bổ máu huyết, tăng cường sức sống cho cơ thể. Đây là một bài thuốc rất quý giá, giúp cho cơ thể khỏe mạnh, tinh thần thoải mái. Mọi người nên dùng thuốc này để bảo vệ sức khỏe của mình.

Thẩm quyền thanh xét cũng bắt đầu nghiên cứu, do nơi khí huyết mà ra. Máu huyết kém, các cơ quan trong cơ thể và bên ngoài đều thiếu chất sống rất mạnh mẽ, vì vậy cơ thể yếu ớt, dễ bị bệnh tật. Vì vậy cần phải bồi bổ máu huyết, tăng cường sức sống cho cơ thể. Đây là một bài thuốc rất quý giá, giúp cho cơ thể khỏe mạnh, tinh thần thoải mái. Mọi người nên dùng thuốc này để bảo vệ sức khỏe của mình.

Thẩm quyền thanh xét cũng bắt đầu nghiên cứu, do nơi khí huyết mà ra. Máu huyết kém, các cơ quan trong cơ thể và bên ngoài đều thiếu chất sống rất mạnh mẽ, vì vậy cơ thể yếu ớt, dễ bị bệnh tật. Vì vậy cần phải bồi bổ máu huyết, tăng cường sức sống cho cơ thể. Đây là một bài thuốc rất quý giá, giúp cho cơ thể khỏe mạnh, tinh thần thoải mái. Mọi người nên dùng thuốc này để bảo vệ sức khỏe của mình.

Thẩm quyền thanh xét cũng bắt đầu nghiên cứu, do nơi khí huyết mà ra. Máu huyết kém, các cơ quan trong cơ thể và bên ngoài đều thiếu chất sống rất mạnh mẽ, vì vậy cơ thể yếu ớt, dễ bị bệnh tật. Vì vậy cần phải bồi bổ máu huyết, tăng cường sức sống cho cơ thể. Đây là một bài thuốc rất quý giá, giúp cho cơ thể khỏe mạnh, tinh thần thoải mái. Mọi người nên dùng thuốc này để bảo vệ sức khỏe của mình.

